

Innst. O. nr. 68

(2005-2006)

Innstilling til Odelstinget fra energi- og miljøkomiteen

Ot.prp. nr. 61 (2005-2006)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven)

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Olje- og energidepartementet foreslår i proposisjonen endring i energiloven § 3-3 som åpner for at det gjennom forskrift kan fastsettes nærmere bestemmelser om leveringsplikten for strøm, herunder om priser, konsesjonærenes og sluttbrukernes vilkår, gjennomføring, organisering og informasjon. Det viser, til St.meld. nr. 18 (2003-2004) om forsyningsikkerheten for strøm mv., hvor departementet varslet at det ville bli tatt initiativ til en endring av energiloven for å gi grunnlag for å kunne regulere prisfastsettelsen for kraft levert i henhold til bestemmelsen om leveringsplikt i medhold av § 3-3.

Videre foreslås det i proposisjonen endringer av § 4-3 om måling, avregning og fakturering, som innebærer en klargjøring av hjemmelsgrunnlaget for den eksisterende ordningen med den avregningsansvarliges utstedelse av opprinnelsesgarantier.

Som en følge av gjennomføringen av Europaparlaments- og Rådskonklusjon 2003/54/EF om felles regler for det indre marked for elektrisitet (direktivet) og om opphevelse av direktiv 96/92/EF (eldirektiv I) har Olje- og energidepartementet vurdert behovet for endringer i energiloven som følge av direktivets krav til organisering av vertikalt integrerte kraftselskaper. Dette er omtalt i St.meld. nr. 15 (2004-2005) om konkurransepolitikken, jf. Innst. S. nr. 193 (2004-2005). Det foreslås i proposisjonen nye generelle bestemmelser i energiloven kapittel 4 om krav om selskaps-

messig og funksjonelt skille til organisering av kraftselskaper for å skille mellom monopolbasert nettvirksomhet og annen virksomhet. Departementet legger i lovforslaget til grunn at annen virksomhet er produksjon og omsetning av elektrisk energi, og omtaler dette som konkurranseutsatt virksomhet.

Det foreslås også endringer av § 7-6 som åpner for at forordning (EF) nr. 1228/2003 vedrørende betingelsene for adgang til nettet ved grenseoverskridende handel med elektrisitet (forordningen) kan gjennomføres ved forskrift i medhold av denne bestemmelsen.

Videre foreslås det endringer av § 7-1 som åpner for at opplysninger uten hinder av taushetsplikt kan gis videre til EFTAs faste komité, EFTAs overvåkningsorgan (ESA) og EU-kommisjonen når dette er nødvendig som følge av forordningen. I tillegg foreslås det endringer som åpner for at det samme kan skje til enkelte andre norske myndigheter i den grad dette er nødvendig for å fremme et effektivt tilsyn med kraftmarkedet. Det foreslås også innført adgang til på nærmere angitte vilkår å kunne gi slike opplysninger til energimyndighetene i andre land i EØS-området. Det foreslås videre en adgang til i forskrifter i medhold av bestemmelsen å kunne regulere nærmere spørsmål knyttet til informasjons- og taushetsplikt.

Det foreslås endringer av § 7-6 for å klargjøre hjemmelsgrunnlaget for NVEs tvisteløsningsfunksjon i saker med uenighet mellom nettselskaper og kunder. Bakgrunnen for dette forslaget er i hovedsak direktivets bestemmelser om krav til regulatorens tvisteløsningsfunksjon i denne type saker.

Departementet foreslår videre å utvide virkeområdet for gjeldende bestemmelser om adgang til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på energiloven, samt bestemmelser eller pålegg gitt i medhold av energiloven.

Det foreslås også noen justeringer og oppdateringer i lovens ordlyd på enkelte andre områder.

BAKGRUNN

Departementet viser til at direktivet og forordningen ble vedtatt 26. juni 2003 og trådte i kraft 16. juli 2003 med frist for gjennomføring i EU-medlemmenes nasjonale lovgivning 1. juli 2004.

Direktivet og forordningen ble innlemmet i EØS-avtalen Vedlegg IV (Energi) ved beslutning i EØS-komiteen 2. desember 2005, jf. St.prp. nr. 52 (2005-2006) ("energimarkedspakken").

Forslag til endringer i lov om felles regler for det indre marked for naturgass (naturgassloven), petroleumsløven og enkelte andre lover som følge av Europaparlaments- og Rådsdirektiv 2003/55/EF om felles regler for det indre marked for naturgass (gassmarkedsdirektiv II), som også ble innlemmet i EØS-avtalen Vedlegg IV (Energi) ved beslutning i EØS-komiteen 2. desember 2005, er fremmet i en egen odelsingsproposisjon, jf. Ot.prp. nr. 57 (2005-2006).

Regulering av pris og andre vilkår for elektrisk energi levert i henhold til leveringsplikt

Departementet viser til St.meld. nr. 15 (2004-2005) om konkurransepolitikken, hvor det ble varslet nye krav om selskapsmessig og funksjonelt skille mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet i kraftselskaper for å sikre at markedet og konkurransen i kraftmarkedet skal fungere best mulig.

Reguleringen av leveringsplikten etter energiloven har til nå vært begrenset når det gjelder vilkår for sluttbrukeren. Nettselskapene har i utgangspunktet selv fritt kunnet fastsette pris på elektrisk energi som leveres i henhold til leveringsplikten.

Den foreslåtte endring i § 3-3 skal beskytte og redusere risikoen for sluttkunden i den perioden hvor han ikke har noe annet valg enn å ha leveringspliktig kraftleveranse fra det lokale nettselskapet. Leveringspliktige kraftleveranser er i hovedsak aktuelt ved konkurs hos kraftleverandør, opphør av kraftleveranser, ved flytting av kundeforhold og når ikke avtale med ordinær kraftleverandør kan inngås på grunn av tidligere betalingsmislighold mv. Det er imidlertid viktig å sikre at kraftleveranser med nettselskaper som leverandør ikke forblir varige løsningsalternativer, blant annet gjennom å gi insentiver til sluttkundene om heller å velge en ordinær kraftleverandøravtale.

Nettselskapets leveringsplikt etter § 3-3 er ment å være en tidsbegrenset monopol tjeneste. Prinsippene som ligger til grunn i energiloven er blant annet at nettselskapene ikke skal være kraftleverandør, og videre at sluttbruker ikke bør oppmuntres til å få kraft-

leveranse basert på reglene om leveringsplikt lenger enn nødvendig. Sluttbrukeren skal inngå kraftleveringsavtale med en ordinær kraftleverandør så raskt som mulig. En slik overgang kan oppnås ved en høyere pris på leveringspliktige kraftleveranser enn ordinær markedspris.

Departementet mener imidlertid det kan være uheldig at prisen på leveringspliktige kraftleveranser skal være vesentlig høyere enn ordinær markedspris for sluttbrukerne i den perioden sluttbrukerne ikke har en reell valgmulighet. Sluttbruker er i denne perioden prisgitt nettselskapets betingelser, og i enkelte situasjoner kan dette oppfattes som lite forbrukervennlig. Departementet ønsker derfor å unngå at sluttbrukere med kraftleveranser basert på leveringsplikt må betale en uforholdsmessig høyere pris enn det de ellers ville gjort i den perioden de er bundet til leveringspliktige kraftleveranser.

Endringsforslaget og de nærmere forskriftene som vil bli fastsatt med hjemmel i § 3-3, skal beskytte forbrukerne. Det kan også være et behov for en viss beskyttelse av og oppfølging overfor sluttbrukerne utover den perioden sluttbrukeren er bundet til leveringspliktige kraftleveranser.

Eldirektiv I

Eldirektiv I ble innlemmet i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning 168/1999. Direktivet var første ledd i arbeidet for en markedsbasert kraftomsetning innenfor EU.

Det ble ikke vurdert som nødvendig å foreta lovendringer i forbindelse med at eldirektiv I ble gjennomført i Norge, jf. Ot.prp. nr. 56 (2000-2001). Direktivet var et minimumsdirektiv for å innføre markedsbasert kraftomsetning innenfor EU, og Norge hadde gjennom energiloven allerede fra 1. januar 1991 et lovverk som la til rette for et markedsbasert kraftsystem.

Etter fornybardirektivet skal landene tilby produsentene av fornybar elektrisitet såkalte opprinnelsesgarantier, som er et bevis på at produksjonen er fornybar, og garantiene kan handles internasjonalt. Det ble høsten 2003 etablert en ordning der kraftprodusentene kunne få tilbud om opprinnelsesgarantier fra Statnett som avregningsansvarlig etter § 4-3. Statnett ble i desember 2005 gjort ansvarlig for å utstede opprinnelsesgarantier i samsvar med direktivet.

For å sikre ryddighet i forhold til departementets rolle som eier av Statnett og som overordnet regulerende myndighet for kraftmarkedet, klargjøres nå plikten til den avregningsansvarlige om på forespørsel å utstede opprinnelsesgarantier til berettigede produsenter av elektrisk energi direkte i loven.

Det foreslås at bestemmelsen gir hjemmel for å kunne fastsette nærmere forskrifter om utforming og gjennomføring av ordningen med opprinnelsesgaran-

tier, herunder om berettiget produksjon, utstedelse og innløsning av opprinnelsesgarantier, innhold i opprinnelsesgarantier, gebyr for utstedelse, rapportering og kontroll. Innløsning av opprinnelsesgarantier ved bruk er viktig for å hindre at opprinnelsesgarantier kan brukes flere ganger.

Generelt om innholdet i direktivet

Direktivet, forordningen og gassmarkedsdirektiv II angir en viss tilnærming i rammene for elektrisitet- og gassmarkedene i Europa.

Direktivet har som formål å bidra til en forbedring av det indre kraftmarkedets funksjonsmåte, og har blant annet bestemmelser om krav til organiseringen av vertikalt integrerte virksomhetsstrukturer som omfatter monopolbasert nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet. Departementet mener at det nå er hensiktsmessig å innføre særskilte lovbestemmelser om krav til organisering av kraftselskaper. Bakgrunnen er både å presisere hjemmelsgrunnlaget for gjeldende forvaltningspraksis og å gjennomføre direktivets krav til selskapsmessig og funksjonelt skille. Bestemmelsene foreslås inntatt som nye §§ 4-6 og 4-7.

I tilknytning til disse bestemmelsene foreslås det inntatt en ny definisjon av vertikalt integrert virksomhet som nytt tredje ledd i § 1-3. I tillegg foreslås særskilte endringsbestemmelser for når kravene i §§ 4-6 og 4-7 skal være oppfylt.

Departementet har i forbindelse med gjennomføringen av direktivet vurdert behovet for endringer i energiloven kapittel 4 om selskapsmessig organisering av kraftselskaper, jf. St.meld. nr. 15 (2004-2005) om konkurransepolitikken og Innst. S. nr. 193 (2004-2005).

I denne proposisjonen omhandles i hovedsak kun de bestemmelsene i direktivet som medfører behov for endringer av bestemmelser i energiloven ved gjennomføring av direktivet i Norge. Departementet viser til St.prp. nr. 52 (2005-2006) for en generell gjennomgang av direktivets innhold.

Generelt om innholdet i forordningen

Direktivet stiller krav til den nasjonale regulering av kraftsektoren for å legge til rette for et velfungerende kraftmarked. Et velfungerende indre marked krever imidlertid også at det legges til rette for kjøp og salg av elektrisk energi over landegrensene. Forordningen supplerer direktivet i så måte, og avløser transittdirektivet (90/547/EF). Forordningen gir vesentlig mer detaljerte regler enn transittdirektivet.

I 2001 tilsvarte den totale grenseoverskridende handelen med elektrisitet i EU ca. 8 prosent av den totale kraftproduksjonen. Omfanget av handelen med elektrisitet er økende, men blir ikke ansett som tilfredsstillende. Det var derfor behov for et harmoni-

sert fellesskapsregelverk om grenseoverskridende handel og med blant annet prinsipper for utnyttelse av overføringskapasitet og håndtering av flaskehalser i overføringsnettet.

I denne proposisjonen omhandles i hovedsak kun de bestemmelsene i forordningen som er relevante i forhold til de foreslåtte lovendringene. Departementet viser for øvrig til St.prp. nr. 52 (2005-2006) for en generell gjennomgang av forordningens innhold.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Asmund Kristoffersen, Khalid Mahmood, Eva M. Nielsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Ketil Solvik-Olsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Heidi Sørensen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Ola Borten Moe og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, merker seg at departementet i forslaget til lovtekst legger til grunn den samme forståelse av vertikalt integrert virksomhet som fremkommer i eldirektivet. Flertallet slutter seg på denne bakgrunn til departementets forslag.

Komiteen viser til at departementet foreslår å innføre en hjemmel for å kunne fastsette nærmere bestemmelser om leveringsplikten, herunder priser, konsesjonærenes og sluttbrukernes vilkår, gjennomføring, organisering og informasjon.

Komiteen viser til at leveringsplikt er ment å være en tidsbegrenset monopol tjeneste. Komiteen viser videre til at det er et ikke ubetydelig antall kunder som er på leveringsplikt, og at forhold rundt leveringsplikt i begrenset grad er regulert. Komiteen slutter seg derfor til departementets forslag om å kunne fastsette nærmere bestemmelser om dette. Komiteen forutsetter at slike bestemmelser fastsettes i forskrift. Komiteen forutsetter videre at slike bestemmelser ikke vil gi økte kostnader for nettselskapene. Komiteen viser i så måte til at levering av kraft ikke er nettselskapenes kjernevirksomhet, og at dette må hensyntas i en modell for prisfastsettelse av kraft på leveringsplikt. Komiteen viser til at en slik modell også kan sees i sammenheng med andre forhold i nettreguleringen.

Et viktig anliggende med bestemmelsene vil være å få kunder fra leveringsplikt til ordinære kraftleveringsavtaler. Komiteen slutter seg derfor til at departementet legger opp til å styrke nettselskapenes informasjonsansvar. Komiteen viser i denne sammenheng til Forbrukerrådets og EBLs høringsuttalelser, der det fremholdes at innføring av toveiskommu-

nikasjonen vil redusere behovet for bestemmelser knyttet til leveringsplikt. Komiteen stiller seg positiv til satsing på utbygging av toveiskommunikasjon i strømmettet. Økt bruk av toveiskommunikasjon vil bidra til mer bevissthet om eget forbruk og gi gode ENØK-gevinster.

Komiteen viser til departementets forslag om å pålegge avregningsansvarlige å utstede opprinnelsesgarantier. Komiteen slutter seg til dette forslaget. Komiteen anser det som naturlig at Statnett ivaretar rollen som utsteder av slike garantier.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at det foreslås et selskapsmessig skille for vertikalintegreerte selskaper der selskapet har mer enn 100 000 kunder, og at dette er i tråd med kravene i eldirektivet. Flertallet viser til at dette ikke får store konsekvenser da de fleste aktuelle selskaper allerede er konsernorganisert. Flertallet viser videre til at Forbrukerrådet og Konkurransetilsynet mener grensen for selskapsmessig skille bør gå vesentlig lavere, på 10 000 kunder, mens NVE mener grensen bør gå ved 20 000 kunder.

Flertallet er kjent med de ulike høringsinstansers svar på høringsforslaget. Ut fra en helhetsvurdering støtter flertallet det direktivet foreskriver og departementets forslag.

Flertallet viser til at departementet i proposisjonen forutsetter at aktører med konsesjon etter energiloven skal ha egne ansatte, som har all nødvendig kompetanse til å forvalte virksomhetens plikter etter lov, forskrift, konsesjoner og avtaler.

Flertallet har videre merket seg at departementet legger opp til å videreføre dagens praksis om generelle krav for vertikalintegreerte selskaper i forbindelse med oppkjøp, sammenslåinger e.l.

Flertallet er positivt til dette, og støtter at det i lovens § 4-6 annet ledd gis hjemmel for å kreve selskapsmessig skille for selskaper med færre enn 100 000 kunder ved sammenslåinger, oppkjøp mv. som utløser konsesjonsplikt etter energiloven.

Komiteen viser til forslaget om funksjonelt skille for selskaper som omfattes av ny § 4-6 første ledd, der det bl.a. foreslås begrensninger over ledelsen i nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Komiteen viser til brev fra statsråden vedlagt, datert 22. mai 2006, der det redegjøres nærmere for departementets forståelse av § 4-7 andre ledd og for at proposisjonen legger seg på minimumskravet i direktivet. Komiteen legger denne tolkningen til grunn.

Komiteen viser til at departementet forstår direktivets krav om å lovfeste nettselskapets plikt til å

påse at ledelsen i selskapet opptrer uavhengig, samt krav om program for å hindre diskriminerende adferd, som håndtert av allerede gjeldende bestemmelser om krav til nettselskapenes nøytralitet. Komiteen deler denne forståelse.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er viktig med et klart skille mellom produksjon, omsetning og nettvirksomhet for at markedet skal fungere best mulig innenfor kraftomsetningen.

Etter disse medlemmers syn forutsetter et effektivt kraftmarked at mulighetene for uheldig kryssubsidiering i vertikalt integrerte selskaper elimineres.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det er viktig å sette klare lovmessige krav til selskapsmessig og funksjonelt skille av vertikalt integrerte kraftselskaper. Dette for å få til et tydeligst mulig skille mellom monopolbasert nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Disse medlemmer viser til at lovforslaget i hovedsak berører 6 regionale energiselskaper som har over 100 000 nettkunder. Disse selskapene har i overkant av 48 prosent av sluttbrukerne i distribusjonsnettet. Disse 6 nettselskapene er allerede organisert som egne juridiske enheter og inngår i konsernstrukturen.

Disse medlemmer er kjent med at rundt 75 prosent av sluttkundene i distribusjonsnettet i Norge er tilknyttet nettselskaper som er organisert som selvstendige juridiske enheter.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre mener at selskapsmessig skille bidrar til en mer uavhengig nettfunksjon og dermed til et mer effektivt kraftmarked, bedrer effektiviteten i engros- og sluttbrukermarkedet, reduserer muligheten for kryssubsidiering og gjør Konkurransetilsynets og NVEs tilsyn mer effektivt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til St.prp. nr. 1 (2005-2006), hvor Bondevik II-regjeringen bebudet selskapsmessig skille for vertikalt integrerte selskaper tilpasset norske forhold. Disse medlemmer viser til at Bondevik II-regjeringen ville innføre en grense for selskapsmessig skille for selskaper med 20 000 kunder og oppover, ev. 10 000 kunder og oppover, på bakgrunn av innspill fra Konkurransetilsynet, Forbrukerrådet og NVE.

Komiteens medlem fra Venstre mener i denne sammenheng at det på bakgrunn av innspille-

ne fra øvrige høringsinstanser kan være grunnlag for å oppjustere grensene satt av Bondevik II-regjeringen noe.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener at en grense på 100 000 kunder er satt for høyt, at den ikke i tilstrekkelig grad bidrar til økt effektivitet og konkurranse, og ikke godt nok ivaretar forbrukernes interesser.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et selskapsmessig skille av vertikalt integrerte selskaper som bedre ivaretar forbrukernes interesser."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at grensen for selskapsmessig og funksjonelt skille mellom monopolvirksomheten og konkurranseutsatt virksomhet for vertikalt integrerte selskaper bør gå ved 10 000 nettkunder.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et selskapsmessig og funksjonelt skille for vertikalt integrerte selskaper med mer enn 10 000 nettkunder."

Komiteen viser til departementets forslag om endringer i § 7-1 om utlevering av informasjon til andre norske myndigheter, til myndigheter i andre land eller til internasjonale organisasjoner. Komiteen slutter seg til departementets forslag.

Komiteen viser til forslag til endring i § 7-6. Komiteen slutter seg til forslaget.

Komiteen viser til forslag om utvidelse av virkeområdet for bestemmelser om overtredelsesgebyr. Komiteen slutter seg til forslaget.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et selskapsmessig skille av vertikalt integrerte selskaper som bedre ivaretar forbrukernes interesser.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et selskapsmessig og funksjonelt skille for vertikalt integrerte selskaper med mer enn 10 000 nettkunder.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Med vertikalt integrert virksomhet forstås i denne lov: Virksomhet eller en gruppe av virksomheter som utøver produksjon eller omsetning av elektrisk energi i tillegg til overføring, omforming eller fordeling av elektrisk energi (nettvirksomhet). En gruppe av virksomheter omfattes dersom det foreligger kontroll mellom virksomheter i gruppen.

§ 3-3 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan fastsette nærmere bestemmelser om leveringsplikten, herunder om priser, konsesjonærenes og sluttbrukernes vilkår, gjennomføring, organisering og informasjon.

§ 4-3 nytt fjerde ledd skal lyde:

Den avregningsansvarlige som nevnt i annet ledd plikter å utstede opprinnelsesgarantier for produsert elektrisk energi etter anmodning fra berettigede produsenter. Departementet gir forskrifter om utforming og gjennomføring av ordningen, herunder om berettiget produksjon, utstedelse, innhold i og innløsning av opprinnelsesgarantier, gebyr for utstedelse, rapportering og kontroll mv.

Ny § 4-6 skal lyde:

§ 4-6. (Krav om selskapsmessig skille)

I en vertikalt integrert virksomhet som er tillagt systemansvar etter § 5A-1 eller som har over 100 000 nettkunder, skal nettvirksomheten skilles fra virksomhet innen produksjon eller omsetning av elektrisk energi. Virksomhetene skal være organisert i selvstendige juridiske enheter. Nettvirksomheten skal ikke selv eie eller eies av enheter med virksomhet innen produksjon eller omsetning av elektrisk energi.

Ved sammenslåinger, oppkjøp mv. som utløser konsesjonsplikt etter denne lov hvor både nettvirksomhet og virksomhet innen produksjon eller omset-

ning av elektrisk energi inngår, kan departementet stille krav om at den vertikalt integrerte virksomheten skal organiseres som nevnt i første ledd.

Selskapsmessig skille etter første og annet ledd skal gjennomføres innen den frist departementet fastsetter..

Departementet kan gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår om krav til selskapsmessig skille for konsesjon etter § 4-1.

Ny § 4-7 skal lyde:

§ 4-7. (Krav om funksjonelt skille)

Vertikalt integrerte virksomheter som omfattes av § 4-6 første ledd, må oppfylle krav om funksjonelt skille fastsatt i eller i medhold av denne bestemmelsen innen den frist departementet fastsetter.

Personer i ledelsen i nettvirksomheten kan ikke delta i ledelsen i virksomhet som forestår konkurransutsatt virksomhet innenfor den vertikalt integrerte virksomheten.

Morselskap eller kontrollerende eier skal ikke gi instruksjoner til nettvirksomheten om den daglige driften eller om avgjørelser vedrørende utbygging eller oppgradering av nettet som ikke går utover fastsatte grenser for nettvirksomhetens økonomiske rammer.

Departementet kan gi nærmere forskrifter og fastsette vilkår for konsesjon etter § 4-1 om forhold som nevnt i annet og tredje ledd.

§ 7-1 tredje ledd skal lyde:

Enhver plikter å gi departementet de opplysninger av teknisk og økonomisk art som er nødvendige for utøvelse av myndighet etter denne lov. Uten hinder av lovbestemt taushetsplikt skal informasjon utleveres til EFTAs faste komité, EFTAs overvåkningsorgan eller til EU-kommisjonen når det er fremmet en begrunnet forespørsel og informasjonen er nødvendig og forholdsmessig for gjennomføringen av oppgaver pålagt gjennom EØS-avtalen.

§ 7-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

For å fremme effektivt tilsyn med kraftmarkedet kan departementet, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, gi andre norske myndigheter opplysninger som er nødvendige for å fremme håndhevelsen av norsk regulering av kraftmarkedet. For å oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor annen stat kan departementet uten hinder av lovbestemt taushetsplikt

gi energimyndighetene i andre stater som er part i EØS-avtalen opplysninger som er nødvendige for å fremme håndhevelsen av norsk eller vedkommende stats regulering av kraftmarkedet.

§ 7-1 nytt femte ledd skal lyde:

Ved utlevering av opplysninger etter tredje og fjerde ledd skal departementet stille som vilkår at opplysningene undergis taushetsplikt hos mottakeren og at opplysningene bare kan formidles videre med samtykke fra departementet, og bare for det formål som samtykket omfatter. Den opplysningene gjelder skal underrettes om videreformidling av taushetsbelagt informasjon dersom opplysningene opprinnelig er innhentet fra vedkommende, med mindre slik underretning vil motvirke formålet med de kontroll- eller reguleringstiltak opplysningene skal tjene, eller medføre fare for at de ikke kan gjennomføres.

§ 7-1 nytt sjette ledd skal lyde:

Departementet gir forskrifter om informasjons- og taushetsplikten og om utlevering av opplysninger som nevnt i tredje, fjerde og femte ledd.

§ 7-6 annet ledd skal lyde:

Departementet kan gi de forskrifter som er nødvendig for ivaretagelse av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Dette innbefatter bestemmelser til gjennomføring av Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1228/2003 av 26. juni 2003 om vilkår for adgang til nett for overføring av elektrisk kraft over landegrensene, samt bestemmelser om behandling av tvister, saksbehandlingsfrister og utsatt iverksetting av vedtak.

§ 7-7 første ledd skal lyde:

Departementet kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av:

1. kapittel 3 – 6, § 7-1 annet og tredje ledd første punktum eller § 7-2, samt pålegg gitt i medhold av disse bestemmelsene.
2. forskrifter eller konsesjonsvilkår gitt i medhold av bestemmelser som nevnt i nr. 1, § 7-1 sjette ledd og § 7-6, samt pålegg gitt i medhold av disse, når det er særskilt bestemt at overtredelse kan medføre overtredelsesgebyr.

II

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.
2. Vertikalt integrerte virksomheter som omfattes av § 4-6 første ledd, plikter innen 1. juli 2007 å

være organisert i samsvar med kravene i §§ 4-6 og 4-7.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 1. juni 2006

Gunnar Kvasheim

leder

Line Henriette Holten Hjemdal

ordfører

Vedlegg

Brev til energi- og miljøkomiteen fra Olje- og energidepartementet v/statsråden, datert 22. mai 2006

Vedrørende Ot.prp. 61 (2005-2006) Lov om endringer i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m.

Jeg viser til energi- og miljøkomiteens brev av 18. mai 2006 vedrørende ovennevnte.

Komiteen ber departementet utarbeide forslag til en formulering eller endring/tillegg til § 4-7 som åpner for og eventuelt ivaretar hensynet til at en konsernsjef kan sitte i datterselskapenes styrer for både nett og konkurranseutsatt virksomhet.

Jeg vil innledningsvis vise til at disse spørsmålene er grundig omtalt og vurdert i proposisjonen under punkt 3.3.7.3 på s. 40 - 41 "Krav til ledelsen". Som det der fremgår er bakgrunnen for lovforslaget § 4-7 annet ledd bestemmelsene i eldirektiv II artikkel 10 nr. 1 bokstav a og artikkel 15 nr. 1 bokstav a.

Direktivet oppstiller uavhengighetskrav på personplan gjennom forbud for personer som inngår i ledelsen i nettvirksomheten i en vertikalt integrert virksomhet mot samtidig å ha andre verv eller stillinger. De nevnte bestemmelsene i direktivet fastslår at de personer som tilhører ledelsen i nettvirksomheten ikke kan inngå i virksomhetsstrukturer innenfor den vertikalt integrerte virksomheten som direkte eller indirekte er ansvarlig for den daglige driften av produksjon og omsetning av elektrisk energi.

Hvem som har et slikt ansvar gir ikke direktivet noe klart svar på. Som påpekt i proposisjonen er direktivets bestemmelser ikke klare og entydige på dette punktet, og de etterlater flere tolknings spørsmål. EU-kommisjonen har utarbeidet flere fortolkningsnotater om direktivets bestemmelser om unbundling, som heller ikke gir noen klare svar. Departementet har i utarbeidelsen av lovforslaget basert seg på tilgjengelige kilder, formålet bak bestemmelsene, norsk selskapslovgivning og tilgjengelig informasjon om gjennomføringen av disse bestemmelsene i direktivet i nordiske EU-land.

Styret og det enkelte styremedlem i norske selskaper har en betydelig mulighet til å øve innflytelse på driften og andre forhold i et selskap. Styret kan blant annet fastsette retningslinjer og gi instruksjoner med hensyn til den daglige ledelse. Plikten til å innføre forbud mot at personer i ledelsen i vertikalt integrerte virksomheter innehar dobbeltroller må derfor gjelde de personer som inngår i den daglige ledelse og i styret.

På denne bakgrunn har departementet kommet frem til at "ledelsen" i direktivet og lovforslagets forstand er de personer som har reell beslutningsmyn-

dighet i selskapene eller virksomhetene. I lys av norsk selskapslovgivning omfatter dette de personer som inngår i den daglige ledelsen og i styret til virksomhetene. Departementets lovforslag er på disse punktene i full overensstemmelse med den forståelse av direktivet som er lagt til grunn ved gjennomføringen i Sverige og Finland, jf. blant annet SOU 2003:113.

Departementet har i proposisjonen drøftet hvorvidt direktivet legger noen begrensninger på konsernledelsens deltagelse i datterselskapenes styrer. Som det fremkommer av proposisjonen vil lovforslaget ikke være til hinder for at personer i ledelsen i morselskapet eller fra kontrollerende eier i den vertikalt integrerte virksomheten kan inngå i ledelsen i datterselskaper, herunder i styret. Direktivet og lovforslaget innebærer likevel den begrensning på deltakelse i ledelsen at personer i ledelsen i nettvirksomheten ikke samtidig kan inngå i ledelsen i konkurranseutsatt virksomhet innenfor den vertikalt integrerte virksomheten. Dette er et generelt prinsipp og gjelder for alle personer både utenfor og innenfor den vertikalt integrerte virksomheten. Lovforslaget inneholder på denne bakgrunn heller ingen særregel for representanter for de ansatte.

Dette betyr at hver enkelt person i ledelsen i morselskapet eller hos kontrollerende eier kun kan inngå enten i ledelsen i nettvirksomheten eller i konkurranseutsatt virksomhet. Dersom en person fra konsernledelsen inngår i styret i nett, følger det av direktivet og av departementets lovforslag at vedkommende samtidig ikke kan inngå i ledelsen (inkludert styret) i datterselskapene for produksjon og omsetning av elektrisk energi.

Som det er redegjort for i proposisjonen har enkelte i høringsuttalelser til lovforslaget tatt til orde for at det kun er styret som kollegialt organ som kan sies å ha indirekte ansvar for daglig drift, og ikke det enkelte styremedlem.

Bestemmelsen i direktivet retter seg mot enkeltpersoner og ikke mot styret som enhet. Direktivet er slik departementet ser det til hinder for en gjennomføring som åpner for at eksempelvis en konsernsjef er styreleder eller styremedlem i både nettvirksomheten og de konkurranseutsatte virksomhetene samtidig. Dette punktet fra høringen ble derfor ikke fulgt opp.

Departementet har i proposisjonen lagt til grunn at styret og den administrative ledelsen i et holdingselskap ikke anses som en selskapsstruktur med indirekte ansvar for daglig drift av produksjons- og omsetningsvirksomheten som utøves av datterselskape-

ne, gitt at holdingselskapet og konsernledelsen kun utøver overordnet styring av underliggende virksomheter uten innblanding i dag-til-dag beslutninger.

I forarbeidene til forslag til endringer i den finske elmarknadslagen er det imidlertid uttrykkelig uttalt at også ledelsen i morselskapet ikke skal kunne ha sentrale posisjoner i nettvirksomheten.

Ved vurderingen av lovforslaget må det ses hen til at nettselskapets selvstendighet er et sentralt formål bak de nye bestemmelsene i direktivet. Dersom personer i ledelsen av morselskapet også sitter i eksempelvis nettselskapets styre, kan dette være med på svekke nettvirksomhetens selvstendighet. Ut fra formålet med direktivet kunne det argumenteres for at forbudet i § 4-7 burde omfatte styret og den administrative ledelsen i morselskapet i sin helhet.

Jeg har imidlertid som nevnt kommet til at en løsning som fremmet i proposisjonen er i samsvar med

minimumskravet i direktivet, gitt at holdingselskapet og konsernledelsen ikke i for sterk grad detaljstyrer nettvirksomheten og samtidig sprer sin deltagelse i datterselskapene på forskjellige personer. Slik departementet ser det, synes det heller ikke som spesielt byrdefullt for de selskapene som kravene skal gjelde for at oppfølgingen av datterselskapene i noen grad må spres på forskjellige personer i ledelsen til morselskapet eller den kontrollerende eieren. Det må åpenbart være mulig for en konsernledelse å finne andre, minimum en annen person, til kunne ivareta styreverv enten i nettvirksomheten eller i de konkurranseutsatte virksomhetene.

Et forslag som skissert i komiteens brev vil etter min vurdering være direktivstridig. Etter min vurdering er det lite tilrådelig for Norge å legge opp til en endring som skissert i komiteens brev.

